

ОБСЛУГОВУЮЧА ПРАЦЯ

Тетяна Тхоржевська

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ КОНСТРУЮВАННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ НА УРОКАХ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ

Процес створення швейного виробу проходить три основні етапи: конструювання, моделювання і технологічний процес виготовлення.

Конструювання — це процес, у результаті якого визначається зовнішній вигляд та структура виробу. Результати конструювання оформляються у вигляді креслень, малюнків, розрахунків. Головне завдання конструювання — отримання з матеріалу оболонки тіл просторової форми та вирішення зворотного завдання — побудови розгортки деталей одягу [1].

Аналіз літературних джерел з конструювання одягу (навчальні та методичні посібники для ПТУ, середніх шкіл, вузів, курсів крою та шиття та для людей, що мають самостійно опанувати закони та правила виготовлення одягу) вказує на велике різноманіття конструкторських підходів. Кожен конструктор висуває власний метод, що повинен бути узгодженим з майбутнім виглядом швейного виробу - певним розташуванням конструктивних ліній. Для пояснення цього питання наведемо приклади про розміщення нагрудної виточки на кресленні основи виробу. Конструктори пропонують різні варіанти: нагрудна виточка розпочинається з точки основи шії; нагрудна виточка розпочинається з будь якої точки плечового зрізу, найчастіше з середини; нагрудна виточка бере початок від бічного зрізу та ін.

З педагогічної точки зору, відсутність єдиної стандартизованої системи конструювання може мати небажаний прояв:

1. Метод побудови креслення швейних виробів, що пропонується для викладання дівчаткам під час занять з обслуговуючих видів праці, не має опори на вже звичні стандартизовані закони креслення.

2. Навіть якщо вчитель обслуговуючої праці, спираючись на власний досвід, хоче обрати доцільну систему конструювання, то зустрічається з рядом труднощів, пов'язаних з відсутністю вимог до неї.

Ми спробували сформулювати єдині вимоги, маючи перед собою єдину необхідну навчальну мету — створити належні умови, необхідні для найкращого оволодіння навчальним матеріалом занять з обслуговуючих видів праці. За раніше діючою програмою Міністерства Освіти з трудового навчання у 5-7-их класах загальноосвітніх навчально-виховних закладів у процесі практичної діяльності дівчатам пропонується виготовити такі швейні вироби: хустинку, наволочку, рукавичку, фартух із суцільно кроєним або відрізним нагрудником, нарукавники, сумки, спортивний одяг (брюки, шорти), спідниці, піжамні брюки, робочий одяг, плечові вироби — халати, сарафани, жилети.

Нами було проведено опитування вчителів обслуговуючої праці середніх освітніх шкіл та викладачів педагогічних училищ і запропоновано дати відповіді на два запитання:

1. За якою системою (назвіть автора або джерело) ви викладаєте побудову креслень виробів?
2. Аргументуйте, будь ласка, свій вибір системи побудови креслень виробів.

Після обробки цієї анкети ми прийшли до таких висновків:

- Вибір певної системи побудови креслення найчастіше пов'язується вчителем насамперед з легкістю графічного відображення об'єкта, де під легкістю розуміється найменший обсяг, найменша кількість точок, що, на їх погляд, відповідає віковим можливостям учнів.

- Система була обрана за рекомендацією підручників з обслуговуючої праці в 5-7 класах (у таких випадках обґрунтування відсутнє).
- Вибір зумовлено побудовою креслення деталей одягу за законами креслення, а саме, за законами побудов розгортки. Перевагу такого вибору в основному віддали досвідчені вчителі (вчителі зі стажем, вчителі-методисти, вчителі, що мають ряд власних винаходів та педагогічних впроваджень, заслужені вчителі), які обґрунтовують свій вибір найкращим розумінням навчального матеріалу та довгочасним його використанням. А це може довести тільки досвід, копітка та розумна праця.

Швейна справа у дівчаток на уроках трудового навчання розпочинається в 5 класі. В перший рік навчання вони знайомляться з поняттям “конструювання” та “моделювання”. Пізніше поглиблюють свої знання та вміння з поступовим ускладненням об’єктів праці.

Аналогічна тенденція з конструктивного ускладнення одягу простежується у сучасній моді. Доказом цього служать покази багатьох відомих модельєрів сучасності, числені видання про сучасні технології, про сучасні тренди (тенденції). Відомі модельєри, особливо ті, що займаються творчими пошуками та винаходами, на відміну від прагматичних промислових ринкових ліній, створюють сучасні моделі, що характеризуються значною кількістю нестандартних конструктивних та декоративних ліній; асиметричним вирішенням горловин, застібок, комірв та інших деталей; щонайближчим наближенням форми одягу до форми людського тіла, дуже щільним обляганням; кроєм у косому напрямку тканини; великою різноманітністю та сконцентрованою сучасних та історичних вирішень в одній моделі. Перед вчителем постає завдання навчити учнів основних законів конструювання та моделювання, що в подальшому забезпечить їм можливість орієнтуватися в розмаїтті конструкторських вирішень та здійснювати свої творчі задуми.

Тому є всі підстави вважати, що вибір доцільної системи крою повинен спиратися на такі вимоги:

1. Точне зняття розмірних ознак, використання додаткових вимірів фігури; використання формул і виду, правильне визначення припусків на вільне облягання, що забезпечить успішне пошиття виробу.

Необхідно мати на увазі, що запам’ятати та визначити велику кількість розмірних ознак досить складно. Тому доцільність використання тієї чи іншої методики побудови конструкції швейного виробу має спиратися на вікові особливості учнів.

2. Друга вимога пов’язана з необхідністю глибокого розуміння тієї справи, якою займаються дівчатка. Під час проведення занять з обслуговуючої праці, а саме у процесі вивчення побудови креслень виробів та їх деталей, як свідчать наші дослідження та досвід роботи викладачів обслуговуючої праці, дівчата практично ніколи не ставлять питання типу “Чому побудова креслення проводиться за такою послідовністю?”. Саме тут виникає суперечність. З одного боку, дівчата не розуміють методики побудови креслень, з іншого, тимчасові пояснення не приведуть до надійного результату без корінних змін у навчальному процесі, що має ґрунтуватися на законах креслення, які за навчальною програмою не викладаються в необхідному обсязі та за необхідною системою. Тому друга вимога повинна стати вирішенням цієї суперечності.

3. Успішне оволодіння методикою побудови креслення, її законами та правилами. Розуміння процесу створення креслень призводить до розширення можливостей творчого опрацювання та самостійного прогресу. Цьому сприятиме, на нашу думку, графічна грамотність та графічна культура.

Невід’ємною частиною створення одягу є процес моделювання – процес “виліплення образного уявлення об’ємно-просторової форми майбутнього виробу та всіх необхідних конструктивних ліній на ньому відповідно до вимог ескізу нової моделі” [3]. В основі методу моделювання лежить творчий підхід до прийомів суміщення основних деталей (спинки, пілочки, рукавів, ліфу, полотнищ спідниці) в різних опорних точках їх дотику для одержання викрійки виробів необхідного крою, силуету, форми зі збереженням основних параметрів індивідуального креслення.

Спостерігаючи за роботою учнів під час моделювання, ми звернули увагу на високий рівень зацікавленості у створенні власного, неповторного виробу, що відповідає власним

смакам й потребам. Під час занять дівчатка опрацьовують свої варіанти рукавичок, наволочок, фартухів, спідниць, брюк, суконь та інших виробів. Але зазначимо, користуючись власним досвідом та досвідом учителів з обслуговуючої праці, що невміння виконувати геометричні побудови призводить до обмеження творчості та зниження високої якості виробів. Під якістю роботи швейного виробу ми розуміємо не тільки добре виконану технологічну обробку, а й чіткість та рівність ліній, точність симетрії, правильність кутів, ліній спряжень та кола. До цієї якості можуть привести знання, уміння та навички у виконанні геометричних побудов, геометричних зображень, у виконанні креслень.

До змісту графічного матеріалу, необхідного для уроків обслуговуючої, віднесено:

V клас (загальні відомості про креслення та його елементи)

Початкові відомості про креслення як засіб передачі інформації.

Правила оформлення креслень.

Креслярські інструменти та прийоми правильного користування ними.

Поняття про мірило.

Прийоми обмірювання плоских предметів.

Елементи розміру на кресленні.

Умовні позначення на кресленнях.

Прийоми виконання геометричних побудов на кресленнях (побудова відрізків прямої за їх заданим положенням, побудова кутів заданої величини, поділ відрізка на рівні частини, побудова геометричних фігур, найпростіші види спряжень).

VI клас (початкові відомості про утворення зображень на кресленнях)

Визначення розмірів об'ємно-просторових предметів із складною формою поверхні.

Основні правила побудови геометричних фігур.

Розширення відомостей про геометричні фігури (побудова спряжень, поділ кола та кута на рівні частини).

Початкові відомості про креслення в системі прямокутних проєкцій.

Проєкціювання предметів на одну та дві площини проєкцій.

VII клас (креслення в системі прямокутних проєкцій)

Форма предмета як сукупність поверхонь геометричних тіл.

Аналіз геометричної форми предмета.

Поняття та основні правила побудови розгортки поверхонь.

Загальні відомості про перерізи, їх призначення та застосування.

Проєкціювання геометричних тіл на три площини проєкцій.

Початкові відомості про зображення з'єднаних предметів.

Наведений перелік навчального матеріалу не суперечить меті формування в учнів цілісних уявлень про креслення як засіб передачі графічної інформації і разом з тим узгоджується із змістом їх навчальної діяльності на уроках обслуговуючої праці. Разом з тим у процесі дослідження вивчалися вікові можливості учнів щодо засвоєння ними на уроках обслуговуючої праці графічного матеріалу.

Доступність розробленого нами навчального матеріалу перевірено експериментально. Експериментальна робота передбачала застосування таких методів дослідження: відвідування та аналіз інтегрованих уроків; перевірка та аналіз результатів графічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці; проведення підсумкових контрольних робіт з наступним компонентним аналізом результатів їх виконання.

У процесі відвідування та аналізу уроків визначався ступінь засвоєння учнями знань з обслуговуючої праці та креслення; аналізувалось, як графічні знання та уміння сприяють засвоєнню навчального матеріалу з обслуговуючої праці; фіксувались типові помилки, які допускають учні при засвоєнні знань; з'ясувались труднощі, які виникають в учнів, пов'язані із засвоєнням навчального матеріалу в умовах інтегрованих уроків. Для аналізу уроків розроблялись орієнтовні схеми, які передбачали поелементний аналіз результатів навчальної діяльності учнів на всіх етапах відвідуваних уроків.

Оцінювання результатів графічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці здійснювалось на основі загальноприйнятих у трудовому навчанні критеріїв [2].

Література:

1. Литвина Л.М. Моделирование и художественное оформление женской и детской одежды: Учебник для сред. спец. учеб. заведений лег. пром-сти. – М.: Лег. индустрия, 1972. – 312с.
2. Ботвинников А.Д. Экспериментальное исследование эффективности формирования графических знаний и навыков у учащихся. Особенности решения разных видов задач //Обучение основам проектирования /Сост. А.Д.Ботвинников.– М.: Просвещение, 1975. – С. 58-85.
3. Бланк А.Ф. Конструирование и конструкторское моделирование женской одежды. – М.: Легпромбытиздат, 1990.–256с.